

**ADVIES Sectorraad Kunsten en Erfgoed**

10 november 2014

**Advies over de Beleidsnota Cultuur 2014-2019**

---

Op eigen initiatief brengt de Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC advies uit bij de Beleidsnota Cultuur 2014-2019 van Vlaams minister voor Cultuur Sven Gatz. De sectorraad besprak de Beleidsnota op zijn vergadering van 28 oktober 2014 en werkte onderstaand advies verder schriftelijk af.

**Advies**

---

**1. Inleiding**

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed las de Beleidsnota Cultuur met aandacht.

Een eerste vaststelling van de Sectorraad Kunsten en Erfgoed is dat er geluisterd is naar de sectoren. Veel van de thema's die in diverse vormen, o.a. in het Memorandum van de SARC in aanloop naar de verkiezingen, kenbaar werden gemaakt, komen aan bod in de beleidsnota. Dat is alvast een positief signaal.

Het is echter eigen aan een document dat een beleidsperiode van vijf jaar overspant, dat sommige voorstellen vrij vaag blijven, en andere zeer punctueel zijn. De sectorraad meent dat in de jaarlijkse beleidsbrieven, rekening houdend met voortschrijdend inzicht, concrete deelrealisaties, beschikbare budgetten en tussentijdse kritiek en evaluaties, verdere keuzes gemaakt moeten en zullen worden. Het spreekt voor zich dat er op concrete plannen, doelstellingen en acties op een gepast moment verder kan worden ingegaan, waar nuttig in overleg tussen de sectorraad en de minister.

In de discussies over deze beleidsnota wenst de Sectorraad Kunsten en Erfgoed daarom dat er eerst en vooral over de onderliggende waarden en keuzes kan worden gedebatteerd, zodat daarna en op basis daarvan de concrete dossiers kunnen worden aangekaart.

**2. Algemene bedenkingen en aandachtspunten****2.1 Inzicht in de onderliggende waarden en keuzes: visie op lange termijn**

Duidelijke keuzes zijn aan de orde en moeten geëxpliciteerd worden. De strategische doelstellingen vormen de rode draad, de onderliggende beleidslijnen waarop de komende vijf jaar zal worden ingezet.

In de tekst zijn bepaalde inzichten daarover terug te vinden. Zo is een duidelijke boodschap in deze beleidsbrief te vinden in SD 10: *'De kernwoorden van een duurzaam, geïntegreerd en integraal Vlaams cultuurbeleid zijn efficiëntie, kwaliteit en complementariteit met andere beleidsniveaus en -domeinen.'* Daaruit blijkt o.a. de wens tot behoud van het begrip 'kwaliteit'; de nadrukkelijke aandacht voor 'duurzaamheid'; de ambitie tot sturing: 'geïntegreerd' en een

totaalvisie: 'integraal'. De verwijzing naar 'complementariteit' doet hopen op – eindelijk – een kerntakendebat. Tot slot spreekt er ook de ambitie uit om beleidsdomeinoverschrijdend 'cultuur' te integreren, niet te segregeren.

Toch merkt de sectorraad dat, wanneer er dieper wordt ingegaan op elk van deze punten (op de invulling van het begrip 'complementariteit' komen we hieronder (punt 2.2) nog terug) er geen helder zicht is op het perspectief: wat wil men bereiken of gewijzigd zien binnen vijf jaar? Het is niet duidelijk of er gekozen wordt voor duurzaamheid en continuïteit in de zin van decretale rust (behoudens de noodzakelijke wijzigingen, cf. de wijzigende bestuurlijke context), dan wel of men de situatie aangrijpt om het landschap te herdenken en met vernieuwende formules en oplossingen voor de uitdagingen te komen.

Er is enerzijds een grote vraag naar decretale rust. Er is het besef dat de interne staatshervorming gevolgen heeft, o.a. voor het cultureel-erfgoeddecreet, maar grote wetgevende oefeningen zouden veel energie van de sector vragen. Continuïteit kan bovendien geruststellend lijken, in een periode waarin de nodige onrust door het veld raast, o.a. door de aangekondigde besparingen. Het 'denken op lange termijn', dat zowel voor kunsten als voor cultureel erfgoed naar voor wordt geschoven, betekent dan in deze context dat een organisatie niet elke legislatuur de basisuitgangspunten van de werking moet herbekijken – wel natuurlijk de praktijk aanpast aan de geëvolueerde context.

Anderzijds is het net in tijden van besparing en de sterk wijzigende bestuurscontext een unieke opportuniteit om een aantal vernieuwende en gedurfde ideeën te lanceren.

Gezien beide stemmen hun plaats hebben in de sector, vraagt de sectorraad dat de minister op korte termijn duidelijk maakt welke richting hij uit wil: wil hij voort op de weg waaraan al jaren wordt getimmerd, of wil hij meer radicale beleidskeuzes maken? En welke zijn die dan?

Daarnaast wil de Sectorraad Kunsten en Erfgoed er op wijzen dat het positieve signaal van een wens tot langetermijnvisie voor cultureel erfgoed niet mogelijk is zonder de nodige budgettaire inhaaloperatie (zie ook hieronder punt 2.3). Daarom is het van belang dat in het cultureel erfgoedveld de juiste keuzes worden gemaakt. De talrijke verwijzingen doorheen de Beleidsnota naar de visie die zal geëxpliciteerd worden voor de kunstensector in de strategische visienota die wordt opgesteld in het kader van het Kunstendecreet, zal volgens de sectorraad een nuttig instrument blijken en kan ook in andere sectoren worden ingezet.

Het zou een goede zaak zijn om, gelijkaardig aan de 'strategische visienota kunsten' in het kader van het Kunstendecreet en naast de bestaande visienota immaterieel erfgoed, ook een strategische visienota op te maken voor cultureel erfgoed, en dit ook in te schrijven in het decreet.

## **2.2 Sterk wijzigende bestuurlijke context**

De sterk wijzigende bestuurscontext zorgt voor veel onzekerheid en onduidelijkheid over welk niveau wat gaat doen en op welke schaal. Positief is dat er oplossingsgericht wordt gewerkt zodat voor de erfgoedsector het afbouwen van complementariteitsformules opgevangen zou kunnen worden via het impulsbeleid digitalisering en de coördinatie rond depotwerking.

De taken van de provincies dreigen echter eerder willekeurig uit elkaar getrokken te worden zonder een helder beeld over het cultuurlandschap.

Wat wel duidelijk is, is dat de rol van het Vlaamse beleidsniveau in het kunsten- en cultureel erfgoedverhaal verder zal worden afgezwakt tot een meer ondersteunende en stimulerende rol (zie SD 10 en OD 10.1). Dit is niet de wens van de culturele sector in Vlaanderen. Deze wil de kwaliteitsbewaking door Vlaanderen verder bevestigd zien. Het kerntakendebat is een fundamenteel actiepunt op korte termijn en de werkelijke basisdiscussie achter

'complementariteit' en 'maatwerk' met centraal in het debat de verdiensten van het verleden consolideren, artistieke kwaliteit, experiment en vernieuwing. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed beschreef dit eerder al in zijn memorandum en in zijn advies van 26 september 2014<sup>1</sup>. De conclusie uit dat advies blijft onverkort gelden.

De sectorraad vraagt met aandrang dat vooraf een grondig afgetoetste visie op de doelstellingen en taakverdeling op elk niveau van een dynamisch en kwaliteitsvol Vlaams cultuur- en erfgoedbeleid wordt ontwikkeld en uitgeklaard – *het reeds jaren noodzakelijke kerntakendebat*. Indien daaruit blijkt dat de partiële overheveling van Vlaamse en/of provinciale middelen naar de gemeenten een reële meerwaarde betekenen voor het gewenste beleid, dan kunnen deze middelen enkel overgedragen worden mits aanwending voor cultuur. Enkel op die manier kan de ambitie geformuleerd in het Vlaamse Regeerakkoord om zijn cultuur als keurmerk van kwaliteit te koesteren, waargemaakt worden. De blijvende zorg van de sectorraad voor het behoud van een zorgvuldige en inhoudsgerichte kwaliteitsbeoordeling maakt integraal deel uit van deze vraag.

Op verschillende plaatsen in de Beleidsnota wordt verwezen naar de noodzaak voor een (nieuwe manier van) wisselwerking tussen Vlaams en lokaal beleid (vb. OD 10.1). Dat geldt bijvoorbeeld voor het afstemmen van de productie van kunsten en de spreiding ervan. Het behoud van traceerbare middelen voor cultuur en de controle daarop bij overdracht van de Vlaamse subsidies naar het gemeentefonds is een zeer nuttige hefboom en voorsnog de enige wijze van garantie om de link tussen de Vlaamse Gemeenschap en de cultuur te behouden, om zo mee te werken aan de realisatie van het beleidsambities van de minister.

De sectorraad waardeert het dat de culturele sector nauw betrokken zal worden bij de overheveling van bevoegdheden en taken als gevolg van de interne staatshervorming. (OD 10.4) De sector hoopt de komende maanden een constructief gesprek met de minister te kunnen voeren over een alternatieve band met de Vlaamse overheid, waarbij de bovenlokale opdrachten van vb. de cultuurcentra gekaderd kunnen worden in een Vlaams cultuurbeleid.

De gewenste planlastvermindering voor de lokale en provinciale besturen is een goede zaak. Maar de taakafbakening tussen de verschillende overheden dreigt nu de planlast van de organisaties, m.n. uit de cultureel-erfgoedsector, te verhogen. Veel gemeente- en provinciebesturen vragen voor hun vastgelegde bevoegdheden nieuwe plannen en stellen nieuwe beheersovereenkomsten op die bijkomende bewijslasten vergen.

De sectorraad vraagt de verschillende overheden om de planlastvermindering voor de openbare besturen door te trekken naar de cultureel-erfgoedsector en dus ook daar te onderzoeken hoe de administratieve lasten verder kunnen worden verminderd of gestroomlijnd. Als overgangsregeling kan aan de instellingen de mogelijkheid worden geboden om zich voor de volgende beleidsperiode te beperken tot opmaken van een addendum bij het vorige beleidsplan.

### **2.3 Budgettaire vertaling**

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed kan zich moeilijk verzoenen met budgettaire krimpscenario's. Wat betreft de cultureel-erfgoedsector, die al jarenlang een inhaalbeweging in het vooruitzicht wordt gesteld, is de toestand bijna onhoudbaar. In de omgevingsanalyse punt 9. Cultureel erfgoed meldt de minister zelf: *'Het Vlaamse cultureel-erfgoedbeleid kent momenteel een spanning tussen enerzijds de huidige draagkracht van de actoren in het veld en anderzijds de vele verwachtingen die de overheid stelt tegenover deze organisaties.'*

<sup>1</sup> [http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/SR\\_ke/adviezen/20140926-advies-plannen-complementair-KE-beleid.pdf](http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/SR_ke/adviezen/20140926-advies-plannen-complementair-KE-beleid.pdf).

De cultureel-erfgoedsector wordt een steeds urgenter wordende inhaaloperatie in het vooruitzicht gesteld die nog steeds niet gerealiseerd is, integendeel<sup>2</sup>. De sector beschikt nochtans over een geïntegreerd decreet sinds 2008. De beleidsmatige taken en maatschappelijke verwachtingen staan lang niet meer in verhouding tot de geïnvesteerde middelen en dreigen een duurzame en kwalitatieve werking grondig te ondergraven.

Bovendien is er de bijkomende tendens om de erfgoedsector als bron te zien voor andere sectoren en maatschappelijke doelstellingen (vb. SD 2 en SD 7.5) maar betekent dat in praktijk vooral dat de sector er nog eens allerlei bijkomende taken bij krijgt terwijl intussen de financiële draagkracht van de actoren maar blijft krimpen.

Ook in de kunstensector is de laatste tien jaar sterk ingeleverd. Ook daar is er, globaal genomen, een significante daling van de koopkracht bij zowat elke individuele organisatie en bij individuele kunstenaars. Een verhoging naar een situatie die opnieuw werkbaar is, dringt zich voor de gehele kunstensector op. Bovendien is het ook hier noodzakelijk dat alle deelgebieden, dus ook beeldende kunsten, muziek, sociaal-artistiek werk en kunsteducatie, een inhaalbeweging kunnen maken.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed herhaalt de oproep uit zijn memorandum dat bijkomende opdrachten voor de culturele erfgoedsector gepaard moeten gaan met extra slagkracht<sup>3</sup>. Ook in het kunstenveld moeten er genoeg middelen worden ingezet en zijn bepaalde inhaalbewegingen noodzakelijk.

Het bereiken van alle doelstellingen tegelijkertijd is onhaalbaar, in belangrijke mate omwille van het beperkende budgettaire kader, de engagementen uit het verleden en de daaruit voortvloeiende budgettaire voorafnames, en het te kleine financiële draagvlak.

De koppeling aan de begroting achteraan de Beleidsnota biedt weinig inzicht in de besteding van de beschikbare budgetten. Daarnaast ontbreken er keuzes ten aanzien van de besteding van de budgettaire ruimte voor nieuw beleid na 2016. Is er zekerheid dat er groei komt na de besparing voor de cultuursector? Hoe groot is die en waar wordt prioritair op ingezet?

De sectorraad vraagt meer inzicht in de budgettaire vertalingen en prioritering van de doelstellingen en vraagt ook zicht op hoe er ruimte wordt gemaakt voor nieuw beleid.

#### ***2.4 Wat ontbreekt of waar moet zeker aandacht aan worden besteed?***

Naast de punten die hierboven of bij de bespreking van de doelstellingen aan bod komen, zijn er enkele thema's die de Sectorraad Kunsten en Erfgoed zeker verder uitgewerkt wil zien in de komende vijf jaar:

- een concretere uitwerking van de verhoudingen en synergie tussen velden binnen het beleidsdomein: kunsten, erfgoed, sociaal-cultureel werk, kunst- en cultuureducatie; en beleidsdomeinoverschrijdend: met onderwijs, economie, welzijn, media;
- er komen veel zaken aan bod met een federale dimensie (fiscaliteit, sociaal statuut, BTW, administratieve vereenvoudiging, taks shelter, legaten en successie,...). De sectorraad zal de plannen en acties op vlak van deze structurele basisvoorwaarden met belangstelling opvolgen. In dit rijtje hoort ook de indemniteitsregeling thuis. Deze

---

<sup>2</sup> Zie 'Cultureel erfgoed 2020. Hefbomen voor het Vlaamse cultureel-erfgoedbeleid. Eindrapport met aanbevelingen van de PRISMA veld- en toekomstanalyse cultureel erfgoed (2009-2011)', FARO, versie januari 2013, p. 16-18.

<sup>3</sup> Memorandum p. 30

is volgens de regelgevingsagenda in voorbereiding: de sectorraad kijkt uit naar de concrete uitwerking;

- de timing van de doelstellingen (van alle doelstellingen, en in het bijzonder deze die aangeduid zijn als regelgeving in opmaak via de regelgevingagenda);
- de problematiek rond de doelgroepkorting voor kunstenaars. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed schetste de problematiek uitgebreider in zijn advies van 5 november 2014<sup>4</sup>.

### **3. Aandachtspunten bij de strategische en operationele doelstellingen**

#### ***SD 1 – Een duurzaam en geïntegreerd kunstenbeleid voeren op lange termijn***

De oproep voor een duurzaam kunstenbeleid is positief en de Sectorraad Kunsten en Erfgoed kijkt er naar uit inbreng te kunnen leveren bij de strategische visienota in het kader van het Kunstendecreet.

De komende jaren moet er zeker aandacht zijn voor het uitwerken van duidelijke doelstellingen en acties voor het verduurzamen van de loopbaan van de kunstenaar (OD1.3).

#### ***SD 2 – Ondernemerschap, alternatieve financieringsvormen en professionalisering in de culturele sector stimuleren***

Positief zijn de inspanningen om de fiscale aftrekbaarheid aan te pakken en fiscale impulsen te geven. De minister zit hier echter niet zelf aan het stuur.

Er is een sterke economisering van cultuur, waarbij het (zoals dat sinds een dertigtal jaar opgang maakt) belangrijk wordt dat je je impact kunt bewijzen, en de economische waarde van cultuur gevaloriseerd moet worden. De sectorraad wil aanstippen dat waardemeting – zelfs indien deze gereduceerd wordt tot parameters die in cijfers uit te drukken zijn – een arbeidsintensief proces is: er moet op worden gelet geen extra planlast te creëren.

Verder moet nog duidelijker worden wat dit betekent voor de keuzes die zullen worden gemaakt.

Het concrete actiepoint van EventFlanders (OD 2.1) moet garant staan voor kwaliteitsvolle beoordeling van de topevenementen met hoge culturele waarde. De sectorraad hoopt dat het niet louter gaat over het zoveelste grote stadsfestival. Hiermee kan een verschil gemaakt worden als nadrukkelijk ingezet zal worden op kunst en cultuur.

Bij OD 2 vult de sectorraad het volgende aan. Onderzoek wordt terecht bestempeld als één van de basisfuncties van cultureel erfgoedorganisaties, als een vitaal onderdeel van een geïntegreerde en integrale erfgoedwerking. Desondanks wordt die onderzoeksfunctie in Vlaanderen beleidsmatig nauwelijks geëxpliciteerd, laat staan structureel ondersteund.

Vanuit hun eigen expertises en specifieke invalshoeken moeten erfgoedorganisaties in staat worden gesteld om actief deel te nemen aan meer langdurige studietrajecten en om de beschikbare kennis duurzaam te verankeren in de sector. In het kader van het Cultureel-Erfgoeddecreet kan de (structurele of projectmatige) samenwerking met wetenschappelijke partners worden versterkt. De Vlaamse overheid moet via een specifiek erfgoedwetenschappelijk fonds (zoals destijds FWO Max Wildiersfonds) structurele stimuli geven aan samenwerkingen. Het ODIS-project, dat in de context van het Max Wildiersfonds is tot stand gekomen, kan hierbij als voorbeeld fungeren.

#### ***SD 3 – Investeren in duurzame culturele infrastructuur***

Het is positief dat er heel wat noodzakelijk onderzoek wordt aangekondigd. Een grondige langetermijnaanpak is nodig, zeker indien er weinig middelen ter beschikking zullen zijn.

---

<sup>4</sup> [http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/SR\\_ke/index.html](http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/SR_ke/index.html).

De sectorraad meent dat er eerst een inventarisatie van alle infrastructuren dient te gebeuren, waarbij aangegeven wordt welke infrastructuur geschaad is en ook het renoveren waard. De bestaande expertise op het vlak van infrastructuur is natuurlijk breder aanwezig dan enkel bij de Vlaamse overheid. De sectorraad roept op om alle experts hierbij te betrekken. De nodige keuzes zullen moeten gemaakt worden en grotere geografische samenwerkingsverbanden moeten gezocht worden om infrastructuur efficiënt te gebruiken.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed verwijst in deze naar zijn uitgebreide advies 'Bouwen aan culturele ruimtes', dat o.a. een tienpuntenprogramma voor culturele ruimtes en een aanzet voor een concreet actieplan bevat.<sup>5</sup>

#### ***SD 4 – Inzetten op een duurzaam internationaal cultuurbeleid als speerpunt***

Naast de vraag om de ideeën uit dit hoofdstuk concreter te maken in de komende jaren, zit de sectorraad met de vrees dat de budgettaire ruimte er niet zal zijn om hierop ten volle in te zetten.

#### ***SD 5 – Het realiseren van culturele en maatschappelijke meerwaarde door in te zetten op e-cultuur en digitalisering als integraal onderdeel van de culturele praktijk***

Het besef dat digitalisering cruciaal is voor de ontwikkeling van de culturele erfgoedsector is zeer positief. Er is veel aandacht voor expertise-opbouw. Het probleem is echter dat de meeste culturele instellingen niet de middelen hebben om de nodige investeringen te doen voor hard- en software. Met de dalende subsidies is dat een aspect dat nog meer wordt verwaarloosd binnen de organisaties.

De sectorraad meent dat wat er is, versterkt moet worden, en dat bestaande instellingen in de 21<sup>ste</sup> eeuw moeten worden binnen gelooft.

De evaluatie van VIAA kan worden gebruikt om de inbedding te verbreden door opname van vertegenwoordigers van de collectiebeheerders, die partner van VIAA zijn, in de beheersorganen.

#### ***SD 6 – Stimuleren en ondersteunen van 'leren door te participeren' en 'participeren door te leren' in een superdiverse samenleving***

Wat betreft cultuureducatie wil de sectorraad verwijzen naar de adviezen van de SARC, de Vlor en de Vlaamse Jeugdraad, die bij de basisnota's 'Groeien in cultuur'<sup>6</sup> en 'Doorgroeien in cultuur' werden opgesteld<sup>7</sup>.

Beleidsmatig zette de conceptnota 'Groeien in cultuur' enkele belangrijke stappen: de uitbouw van een kwaliteitskader, de opmaak van een beleidsinstrumentarium, een brede sensibiliseringscampagne voor cultuureducatie, het in kaart brengen van netwerken, de creatie van inspraakmogelijkheden vanuit het veld, ... Toch wezen de raden er in hun advies op dat de visie te breed en vaag was, er te weinig transversale samenwerking was, een gebrek aan aandacht voor de intrinsieke waarde van en het plezier in cultuurbeleving en dat er te projectmatig werd gewerkt. Daarom vroegen ze o.a. naar een concrete timing en financieel

---

<sup>5</sup> [http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/SR\\_ke/adviezen/20140117-advies-bouwen-aan-culturele-ruimtes.pdf](http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/SR_ke/adviezen/20140117-advies-bouwen-aan-culturele-ruimtes.pdf).

<sup>6</sup> <http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/AR/adviezen/20120329-advies-conceptnota-cultuureducatie.pdf>

<sup>7</sup> <http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/AR/adviezen/20131206-advies-conceptnota-doorgroeien-in-cultuur.pdf>.

plaatje, meer structurele verankering van de acties, aandacht voor de eigenheid van de verschillende sectoren, een meer bottom-upbenadering en verbindingen tussen de beleidsdomeinen.

De nota 'Doorgroeien in cultuur' gaf erkenning aan cultuureducatie voor de doelgroep van volwassenen, had oog voor de diversiteit van het cultuureducatieve landschap en had bijzondere aandacht voor participatie en kansengroepen. Het document kampte echter met een aantal gebreken, zoals het ontbreken van de waardering voor de intrinsieke waarde en het plezier voor cultuur, een nieuwe transversale strategie en aandacht voor de culturele basisvaardigheden. De nota was eerder een partiële beschrijvende en opsommende landschapsschets dan een visietekst over cultuureducatie voor volwassenen, en bij de concretisering van de drie doelstellingen werden een reeks (vooral bestaande) acties geschetst, maar er werden geen onderlinge verbanden gelegd. Bovendien konden de betrokken sectoren zich onvoldoende terugvinden in het voorgestelde kader.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed meent dus dat een samenwerking tussen onderwijs en cultuur een belangrijk aspect moet worden. Het hele kunstonderwijs (zowel hoger onderwijs als het DKO) moeten een plaats krijgen in het geheel en de plaats van kunst en cultuur in het reguliere onderwijs moet veel duidelijker geformuleerd worden. Desnoods door opnieuw een convenant op te stellen tussen de beleidsvelden onderwijs en cultuur, eventueel uitgebreid met het beleidsveld welzijn.

Daarnaast – maar ook ter versterking van het voorgaande – moet ook de specifieke rol van de kunsteducatieve organisaties hierbij worden gewaardeerd.

### ***SD 7 – Een langetermijnvisie ontwikkelen inzake de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed in en voor Vlaanderen***

Vlaanderen is wat de middelen betreft een minoritaire speler op het vlak van erfgoedbeleid. Om zijn impact te vergroten, zal het sterker over de brug moeten komen (zie ook hierboven punt 2.3).

Er wordt op p. 35 verwezen naar een 'herziening van bestaande beleidsinstrumenten'. De sectorraad vraagt duidelijkheid over de draagwijdte daarvan (cf. punt 2.1).

De vraag om collecties als focus te nemen klonk ook vanuit de erfgoedsector, net als de vraag naar een waarderingskader en een totaalvisie op erfgoedveld en collectiebeleid. Dit kan een relevante oefening worden, zij het met alle blijvende en heikele complexiteit van de collecties die ook op tal van beleidsniveaus in eigendom en beheer zijn, alsook het ontbreken van de nodige middelen.

De minister vraagt naar meer afstemming en samenwerking. Zo wijst hij op een Kaderovereenkomst over onderling bruikleenverkeer tussen de instellingen in Vlaanderen. De sectorraad verwijst naar bestaande organisaties (zoals VKC en Cahf) die afstemming realiseren: het zou goed zijn moesten alle relevante spelers kunnen toetreden en het lidmaatschap niet beperkt blijft tot enkele spelers.

Problematisch is echter dat collecties in veel gevallen eigendom zijn van de steden en gemeenten: bruikleenverkeer is in die zin niet zo voor de hand liggend.

Samenwerking met privéverzamelaars gebeurt al (vb. Museum M met de Cera-collectie), maar dan moeten die privé verzamelaars ook bereid zijn om mee te financieren in de opwaardering van hun collectie.

Acties rond het Topstukkendecreet zijn zeker positief maar ook hier blijft de vraag naar voldoende middelen.

De minister verwacht collectiegericht denken. Er zijn echter te weinig middelen om actief collectiegericht te *werken*. Dit is door de verzamelde musea al diverse malen naar voren geschoven.

Om de slagkracht te verhogen, een sterk beeld te creëren en meer globale acties tussen de musea mogelijk te maken in Vlaanderen is er een sterke organisatie nodig voor ontwikkeling, overleg, beheer van beeldrechten en promotie. De huidige actoren hebben niet voldoende impact. Een grotere samenwerking of zelfs fusie van deze spelers zou kunnen leiden tot een veel sterker ontwikkelings- en promotie-instrument.

Vanuit de vaststelling dat er een tekort is aan voldoende, kwaliteitsvolle bewaaromgevingen zouden erkende collectiebeheerders toegang moeten krijgen tot de investeringsubsidies voor culturele infrastructuur met bovenlokaal belang.

De doelstelling rond publieksgerichte samenwerking tussen erfgoedgemeenschappen en -instellingen wordt onderschreven maar tegelijk betekent deze doelstelling een stap terug ten opzichte van het concept van erfgoedgemeenschap als principe dat raakt aan de erfgoedwerking met betrekking tot al haar basisfuncties.

De toenadering tussen cultureel erfgoed en onroerend erfgoed zijn een positieve kans als die met de nodige zorg en wederkerigheid kunnen worden uitgewerkt. Zeker voor het lokale niveau en erfgoedcellen/convenants zou dit meer aan de realiteit van de lokale werking-in-context beantwoorden.

Er is onduidelijkheid over de financiële ondersteuning van instellingen via Toerisme Vlaanderen.

De internationale uitwisseling en netwerking mag niet beperkt blijven tot musea en de erfgoedbibliotheek. De minister spreekt hier van het bijsturen van het huidige instrumentarium, ook archieven, bewaarinstellingen en andere landelijke cultureel-erfgoedactoren moeten hier een kans krijgen.

### ***SD 9 – Heldere ambitieniveaus en duidelijke en meetbare doelstellingen stellen voor de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap***

De sectorraad vraagt ook het functioneren van de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap onder de loep te nemen. Zij krijgen in de beleidsnota een belangrijke rol en moeten een minder zware besparing ondergaan. Deze instellingen moeten echter ook getoetst worden aan hun werking en de toekomst ervan moet in vraag gesteld durven worden. Het is belangrijk te komen tot een juiste definiëring en dan op maat per instelling te werken aan een samenwerkingsprotocol met Vlaanderen.

Op dit moment is het vastleggen van een lijst opgenomen in het Kunstendecreet. Als er een actualisatie komt van het erfgoeddecreet, moet een gelijkaardige erkenning mogelijk gemaakt worden in de erfgoedsector. Grote erfgoedinstellingen (zoals de Brugse musea, bepaalde archieven...) moeten ook kunnen toetreden tot de categorie van 'instellingen van de Vlaamse Gemeenschap'.

Het is goed dat de minister verhoogde interesse heeft voor de Vlaamse instellingen zoals het KMSKA en M HKA om hen verder op te tillen tot voorbeeldspelers in Vlaanderen. Maar ook andere instellingen zijn toonaangevende spelers in hun sector in het Vlaamse of internationale landschap. Ook die spelers verdienen ondersteuning om zich verder te ontwikkelen, ongeacht of ze onder het label van Instelling van de Vlaamse Gemeenschap worden ondergebracht.

De komende jaren moet er zeker ingezet worden op:



- een duidelijke omschrijving van de rol van de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap;
- de problematiek van de positie van de individuele kunstenaar. De grote instellingen krijgen de taak toebedeeld om startende kunstenaars te steunen maar hebben hierin minder dan sommige andere instellingen al de nodige expertise in opgebouwd;
- het nemen van maatregelen en het maken van afspraken over het inzetten van de opgebouwde expertise van de instellingen vanuit hun veronderstelde voorbeeldrol. De instellingen zijn daar nu helemaal niet op georganiseerd.

Het is dan ook de vraag of de uiteindelijke doelstellingen die de minister nastreeft, het best worden gerealiseerd door voornamelijk in te zetten op de Instellingen van de Vlaamse Gemeenschap en daardoor dreigt voorbij te gaan aan de organisaties die reeds met deze doelstellingen bezig zijn, en waarvoor ook betere ondersteuning vereist is.

### ***SD 10 – Naar geoptimaliseerde en doelgerichte beleidsstructuren en –instrumenten evolveren***

In punt 2.2 werden de belangrijkste aandachtspunten en vragen vermeld, waaronder:

- de noodzaak om een kwaliteitscontrole vanuit de expertise van Vlaanderen uit te voeren
- een lichtere procedure voor beleidsplanning.

#### **4. Fundamentele actiepunten op korte termijn**

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt de minister om in de komende twee jaar, dus op korte termijn, prioritair het volgende te willen aanpakken:

- het voeren van het kerntakendebat (zie ook punt 2.2);
- de visienota als aanzet voor de uitvoering van het Kunstendecreet met duidelijke prioriteiten en criteria zowel voor de kunstenaars en organisaties als de beoordelings- en adviescommissies;
- het ontwikkelen van de langetermijnvisie cultureel erfgoed – mogelijk via een visienota cultureel erfgoed – met duidelijke ambities en bijhorende strategische keuzes, prioriteiten en oplossingen voor historische knelpunten (o.a. beleid omtrent ‘collectie Vlaanderen’, en vragen gerelateerd aan kerntakendebat);
- het benoemen en invullen van het buitenlandbeleid: doelstellingen, geormerkte middelen, het aandeel ervan binnen kunstendecreet, de invulling van nieuwe instrumenten;
- een instrument voor monitoring en cultuurindex;
- een inventarisatie en agenda voor de structurele basisvoorwaarden (d.i. niet-subsidies), inclusief de federale thema’s;
- het begrip 'ondernemerschap' de-economiseren en een concrete invulling geven binnen een culturele context: dit kan weerstand neutraliseren of zelfs omzetten in een positieve dynamiek;
- een denkgroep 'samenwerkingsmodellen' oprichten om beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking op Vlaams niveau en samenwerking tussen Vlaanderen en de steden en gemeenten concreet vorm te geven.

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Heidi De Nijn, voorzitter  
Herman Baeten, ondervoorzitter  
Hanne Schuermans, secretaris